

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3418/19.03.2013

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

***Programa școlară
pentru disciplina***

***COMUNICARE ÎN LIMBA MATERNĂ MAGHIARĂ
Clasa pregătitoare – clasa a II-a***

***Tanterv
az anyanyelv kompetenciaalapú oktatásához
MAGYAR ANYANYELVI KOMMUNIKÁCIÓ
az előkészítő osztálytól a II.osztályig***

Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. 3418/ 19.03.2013

București, 2013

Notă de prezentare

Programa disciplinei *Comunicare în limba maghiară maternă* este elaborată potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**, care înlocuiește modelul de proiectare bazat pe obiective. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe, permite orientarea către latura pragmatică a aplicării programei școlare prin accentuarea scopului pentru care se învață, precum și prin accentuarea dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Prezenta programă școlară propune o *ofertă flexibilă*, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui *demers didactic personalizat*, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o perspectivă nuanțată a curriculumului la acest nivel de vârstă. Este necesară o abordare specifică educației timpurii, bazată în esență pe *stimularea învățării prin joc*, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, în funcție de nivelul de achiziții variate ale elevilor.

Studiul disciplinei *Comunicare în limba maghiară maternă*, început în clasa pregătitoare, se continuă până în clasa a II-a și asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, precum și a celorlalte achiziții dobândite de elevi, prin experiența specifică vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitude și acționale ale formării personalității elevilor.

În clasa pregătitoare, scopul predării limbii materne este acela de a iniția procesul de conștientizare a experiențelor lingvistice dobândite anterior de către copii, în așa fel, încât acestea să devină manifestări intenționate, conștiente, și să se transforme în competențe. Pregătirea pentru deprinderea cititului urmărește cunoașterea de către copii a componentelor textului scris și dezvoltarea conștientizării fonologice. Cu aceasta se relaționează pregătirea pentru învățarea scrisului, care se axează pe percepția formei, dezvoltarea memoriei vizuale, a coordonării oculo-motorii și perfecționarea activităților grafomotrice.

În clasa I accentul cade pe formarea deprinderilor de citit-scris, pe dezvoltarea comunicării orale, precum și pe construirea bazei necesare citirii conștiente, prin exprimarea orală și scrisă a conținuturilor, prin expresivitatea comunicării și conștientizarea funcțiilor de comunicare.

Construcția concentrică a prezentei programe, care se evidențiază prin lărgirea și extinderea obiectivelor programei de clasa I la un nivel conceptual mai înalt în clasa a II-a, face posibilă cunoașterea, testarea și exersarea tehnicilor de citire, de citire conștientă și expresivă al căror protagonist (copilul) este parte activă în procesele de comunicare. Totodată, acesta presupune activități de exersare și de creare a unor texte, ce dezvoltă permanent vocabularul, rutina de citire și scriere, capacitățile de înțelegere și interpretare a mesajului scris și oral, permițând exprimarea propriilor păreri, și formează deprinderi de filtrare, alegere și grupare a informațiilor.

Caracteristicile inovatoare ale programei asigură:

- ▲ tratarea diferențiată a elevilor în vederea dezvoltării lor optime,
- ▲ eficiența crescută a muncii cadrelor didactice,
- ▲ prevenirea apariției dificultăților timpurii de învățare.

TANTERV

az anyanyelv kompetenciaalapú oktatásához az előkészítő osztálytól II. osztályig

Ezen tanterv a magyar nyelv új szemléletű tanítását/tanulását kívánja megvalósítani az alsó tagozatos alapozó ciklusban (*előkészítő osztály, első osztály, második osztály*), amely az anyanyelvi nevelést a kommunikáció kompetenciaterületének egységes fejlesztési feladatrendszerében értelmezi.

Modern pedagógiai szemléletmódot és kompetenciaalapú tanítási stratégiát képvisel, azáltal, hogy nyelvészeti, fejlődéslélektani, logopédiai kutatások eredményeire támaszkodik. A kompetenciafejlesztés igazodik a gyermekek életkori sajátosságaihoz, játékos tevékenységek és gyakorlatok során valósul meg.

Koncentrikusságra törekszik. Az előkészítő osztály tantervi követelményeit ismétli bővebben, magasabb fogalmi szinten. Felsorolja – nagyobb sugarú körben érinti – a korábban már alapszinten kialakított sajátos fejlesztendő kompetenciákat, biztosítva azt, hogy a megvalósítás középpontjában a gyakorlat álljon. Lehetőséget ad a pedagógus-kisiskolás szerepkörének megváltozására: az oktatás-nevelés középpontjába a kisiskolást helyezi, a pedagógus pedig ismeretátadó szerepéből moderátorrá, szervezővé, segítővé válik.

Az előkészítő osztálytól kezdve a magyar nyelv tanítása a beszéd fejlesztésére teszi a hangsúlyt, s mindvégig szem előtt tartja a kommunikációs képességek kibontakozását, másrészt ügyel az elsajátítandó tananyagra, arra a kulturális örökségre, melynek ismerete hozzájárul a társadalomba való beilleszkedésre. Ezért mondjuk, hogy a jelen tanterv gyermekközpontú és személyiségfejlesztő, követve mindazon alapkompenciák fejlesztését, melyeket az EU követelményként fogalmazott meg (Lisszabon, 2000).

Az előkészítő osztályban a fejlesztés középpontjában a szóbeli kommunikáció megalapozása és fejlesztése, valamint a szövegértő képesség megalapozása áll, a szóbeli gondolatközlés tartalmának, nyelvi megformáltságának, fonetikai jellemzőinek tudatosítása révén.

Az első osztályban a fejlesztés középpontjában az olvasás és az írás jelrendszerének elsajátítása, a szóbeli kommunikáció fejlesztése, valamint a szövegértő képesség megalapozása áll, a szóbeli és írásbeli gondolatközlés tartalmának, nyelvi megformáltságának, kifejező, közlő, jelölő funkciójának és fonetikai jellemzőinek tudatosítása révén.

A második osztályos tanterv az első osztály tantervi követelményeit ismétli bővebben, magasabb fogalmi szinten. A tanulás eredményességét befolyásoló gondolkodási műveletek és értelmi képességek fejlesztése mellett lehetőséget teremt az olvasás és a szövegértés fejlődésének függvényében az alapvető tanulási technikák tapasztalati megismerésére, kipróbálására és aktivizálására. A gyermek aktív résztvevője a kommunikációs folyamatoknak. Gyakorolja a szövegek értelmezését, alkotását és a társas kommunikációt. Folyamatosan fejlődik szókinccse, olvasási rutinja és íráskészsége, szövegelemző és szövegértő képessége, kifejti a szövegtartalommal kapcsolatos álláspontját. Megtapasztalja az információk szűrésének, válogatásának, csoportosításának szükségességét.

A tanterv felépítése:

- Általános ismertető
- Alapkompenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok

A tanterv újszerűsége:

- esélyt teremt a tanulók képességeiben mutatkozó különbözőségek kezelésére,
- hatékonyá teszi a tanító alapozó munkáját,
- megelőzi a korai tanulási kudarcok kialakulását.

ALAPKOMPETENCIÁK

- 1 . A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)**
- 2 . A szóbeli kifejezőképesség (beszédprodukció)**
- 3 . Az írott szöveg megértése**
- 4 . Az írásbeli kifejezőképesség**

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>1.1. Fonológiai jelenségek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a hallást és a beszédhanghallást fejlesztő játékos tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • a közvetlen környezet hangjainak felismerését segítő gyakorlatok • a hangfelismerést, hangdifferenciálást célzó gyakorlatok • két hang differenciálását segítő gyakorlatok • a hanganalízist (hangok helyének lokalizálása a szavakban, szótagokban; szótagokra és hangokra bontás; szavak felismerése magánhangzók alapján) fejlesztő gyakorlatok - a köznyelvi kiejtés normáinak felismerését szolgáló tevékenységek - az auditív ritmus fejlesztésére irányuló játékos gyakorlatok - az auditív emlékezet fejlesztését szolgáló gyakorlatok 	<p>1.1. Fonológiai jelenségek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a hallást és a beszédhanghallást fejlesztő játékos tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • a hangfelismerést, hangdifferenciálást célzó gyakorlatok • hangok akusztikus differenciálását segítő gyakorlatok • a hanganalízist (hangok helyének lokalizálása a szavakban, szótagokban; szótagokra és hangokra bontás; szavak felismerése magánhangzók alapján) fejlesztő gyakorlatok • a rövid és hosszú magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó gyakorlatok - a köznyelvi kiejtés normáinak felismerését szolgáló tevékenységek - az auditív ritmus fejlesztésére irányuló játékos gyakorlatok - az auditív emlékezet fejlesztését szolgáló gyakorlatok 	<p>1.1. Fonológiai jelenségek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - artikulációs gyakorlatok szájtartás megfigyelésével - a hallást és a beszédhanghallást fejlesztő játékos tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • a hangfelismerést, hangdifferenciálást célzó gyakorlatok • hangok akusztikus differenciálását segítő gyakorlatok • a rövid és hosszú magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetését célzó gyakorlatok • hangok differenciálását (zöngéesség szerint) szolgáló gyakorlatok - szógyűjtés adott hanggal - játékos szóalkotási gyakorlatok megadott szótagokból - szavak jelentéstartalmának változtatását tükröző gyakorlatok hangok, illetve szótagok kicserélésével - a hangalak és a jelentés közötti viszony megfigyeltetését célzó gyakorlatok a szavakban - az auditív ritmus fejlesztésére irányuló játékos gyakorlatok - az auditív emlékezet fejlesztését szolgáló gyakorlatok - a nyelvi jelenségek felismerését elősegítő gyakorlatok

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>1.2. Szintaktikai és szemantikai jelenségek felismerése rövid szóbeli szövegekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mondatbeli szórend felismerését segítő gyakorlatok - tőszavak és toldalékos szavak megkülönböztetését segítő feladatok - a beszédben előforduló nyelvhelyességi hibák érzékelését célzó gyakorlatok - játékos gyakorlatok a szóbeli szöveg megértésére: <ul style="list-style-type: none"> • a térbeli, az időbeli és mértékbeli relációkat kifejező szavak felismerését segítő gyakorlatok • a kérdőszavak megfigyeltetését célzó gyakorlatok • a kép és a szövegtartalom társítására szolgáló tevékenységek - az egymásutánosság, a sorrendiség érzékelését célzó feladatok 	<p>1.2. Szintaktikai és szemantikai jelenségek felismerése változatos témájú szóbeli szövegekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mondatbeli szórend felismerését segítő gyakorlatok - a mondatban előforduló szavak elkülönítését és a szómennyiség megállapítását segítő gyakorlatok - tőszavak és toldalékos szavak megkülönböztetését segítő feladatok - a beszédben előforduló nem sztenderdnek megfelelő hibák javítását célzó gyakorlatok - játékos gyakorlatok a szóbeli szöveg megértésére: <ul style="list-style-type: none"> • térbeli, az időbeli, mértékbeli és mennyiségbeli relációkat kifejező szavak felismerését segítő gyakorlatok • a kérdőszavak megfigyeltetését célzó gyakorlatok • a kép és a szövegtartalom társítására szolgáló tevékenységek • az egymásutánosság, a sorrendiség érzékelését célzó feladatok • a szókincs bővítő gyakorlatok - a szövegemlékezet fejlesztését szolgáló gyakorlatok 	<p>1.2. Szintaktikai és szemantikai jelenségek felismerése a közlésben</p> <p>gyakorlatok a szóbeli szöveg megértésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> • auditív észlelést, megkülönböztetést, emlékezet fejlesztését segítő gyakorlatok • szövegemlékezet fejlesztését szolgáló gyakorlatok • az egymásutánosság, a sorrendiség érzékelését célzó feladatok • szókincs bővítő gyakorlatok <ul style="list-style-type: none"> - tőszavak és toldalékos szavak megkülönböztetését segítő feladatok - mondatokban a helyes toldalékolás használatának megfigyeltetése - kérdőmondatok megfigyelése többféle beszédhelyzetben (pl. Kitől kérdezhetted? Ki kérdezhetted?) - felkiáltó, felszólító mondatok megfigyelése többféle beszédhelyzetben (pl. Mikor mondhatta? Miért mondhatta?) - a mit csinál? mi történik? ki? mi? kik? mik? milyen? kérdésekre válaszoló szavak felismerését kezdeményező gyakorlatok mondatokban, rövid szövegekben - az egyes és többes szám helyes használatát kezdeményező gyakorlatok
<p>1.3. Aktív befogadóként való részvétel egyszerű kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a befogadói magatartás megnyilvánulását segítő gyakorlatok - a belső képteremtés képességének fejlesztésére szolgáló játékos tevékenységek - a beleélést, és az empátikus magatartást fejlesztő helyzetek, gyakorlatok - beszédhelyzetek teremtése, melyben a tanuló figyelemmel kísérheti társai és a pedagógus 	<p>1.3. Aktív befogadóként való részvétel életszerű kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a befogadói magatartás megnyilvánulását segítő gyakorlatok - olyan tevékenységekben való aktív részvétel, amely a hallottak megértését igazolja - a belső képteremtés képességének fejlesztésére szolgáló játékos tevékenységek - a beleélést, az empátikus magatartást fejlesztő helyzetek, gyakorlatok 	<p>1.3. Aktív befogadóként való részvétel kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a hallgatói szerep gyakorlása szerepjátékokkal, bábozással - a belső képteremtés képességének fejlesztésére szolgáló játékos tevékenységek - a beleélést, az empátikus magatartást fejlesztő helyzetek, gyakorlatok - beszédhelyzetek teremtése, melyben a tanuló figyelemmel kísérheti társai és a pedagógus

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p><i>beszédét</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>beszédhelyzetek teremtése a szóhasználat, a kiejtés és a metakommunikáció tudatosítására</i> - <i>a mondókák, a gyermekversek, a mesék mondanivalójának megértését és megélését szolgáló gyakorlatok</i> - <i>a gyermekirodalmi alkotások iránti fogékonyság fejlesztését célzó gyakorlatok</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>beszédhelyzetek teremtése, melyben a tanuló figyelemmel kísérheti társai és a pedagógus beszédét</i> - <i>beszédhelyzetek teremtése a szóhasználat, a helyes kiejtés tudatosítására</i> - <i>olyan kommunikációs helyzetek létrehozása, melyek a közlő és a befogadó viszonyát tükrözik</i> - <i>a mondókák, a gyermekversek, a mesék mondanivalójának megértését és megélését szolgáló gyakorlatok</i> - <i>a gyermekirodalmi alkotások iránti fogékonyság fejlesztését célzó gyakorlatok</i> - <i>a tekintettartás gyakorlása</i> - <i>szükséges és hatásos gesztusok megfigyeltetése olyan szerephelyzetek alakítása, amelyekben a meghatározott testtartás gyakoroltatható</i> 	<p><i>beszédét</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>beszédhelyzetek teremtése a szóhasználat, a helyes kiejtés tudatosítására</i> - <i>nonverbális kommunikációs játékok (gesztusok, arckifejezések, tekintet és különböző testmozdulatok jelentésének megértése és alkalmazása)</i> - <i>nonverbális kommunikáció gyakorlása olyan szerephelyzetek alakítása által, amelyekben a meghatározott testtartás megfigyelhető és gyakoroltatható</i>

2. A szóbeli kifejezőképesség (beszédprodukción)

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>2.1. Fonológiai jelenségek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a beszédszervek helyes működését segítő játékos gyakorlatok a magyar beszédhangok sajátosságainak megfelelően: <ul style="list-style-type: none"> • hangutázással egybekötött beszédleégzés gyakoroltatása • megfelelő nyelv- és ajakállás gyakoroltatása - a magánhangzók és mássalhangzók akusztikus megkülönböztetését és a helyes artikulálást fejlesztő játékos gyakorlatok - hangleválasztási gyakorlatok - a hangok helyének meghatározását célzó gyakorlatok szavakban, szótagokban - szótagolási, hangoztatási gyakorlatok - hangdifferenciálási gyakorlatok a fonémák minősége szerint - szófelismerő gyakorlatok magánhangzók alapján - mondatritmus, szóritmus, szóhangsúly érzékelését fejlesztő játékos gyakorlatok - játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő, és felkiáltó mondat hanglejtésének érzékelésére - a köznyelvi kiejtés normáihoz való igazodást célzó gyakorlatok 	<p>2.1.Fonológiai jelenségek tudatos alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - pontos hangképzést fejlesztő gyakorlatok - a beszédszervek helyes működését segítő játékos gyakorlatok a magyar beszédhangok sajátosságainak megfelelően: <ul style="list-style-type: none"> • beszédleégzés, artikuláció, beszédritmus, hangerő, hangszín - a magánhangzók és mássalhangzók akusztikus megkülönböztetését és a helyes artikulálást fejlesztő játékos gyakorlatok - hangleválasztási gyakorlatok - a hangok helyének meghatározását célzó gyakorlatok szavakban, szótagokban: <ul style="list-style-type: none"> • szavak alkotása megadott hangokból • új szavak alkotása valamely szó betűinek felcserélésével • szógyűjtés adott kezdőhangra, adott szótagra - szótagolási, hangoztatási gyakorlatok - hangdifferenciálási gyakorlatok a fonémák minősége szerint - szófelismerő gyakorlatok magánhangzók alapján - szavak csoportosítása magánhangzók és mássalhangzók időtartama szerint - a köznyelvi kiejtés normáihoz való igazodást célzó gyakorlatok 	<p>2.1. Fonológiai jelenségek készségszintű alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a beszédszervek helyes működését segítő játékos gyakorlatok a magyar beszédhangok sajátosságainak megfelelően: <ul style="list-style-type: none"> • beszédleégzés, artikuláció, beszédritmus, hangerő, hangszín - a hangok helyének meghatározását célzó gyakorlatok szavakban, szótagokban: <ul style="list-style-type: none"> • szavak alkotása megadott hangokból új szavak alkotása valamely szó betűinek felcserélésével (anagramma) • szógyűjtés adott kezdőhangra, adott szótagra - szótagolási, hangoztatási gyakorlatok - szavak alkotása adott szótagokból vagy szótagok helyettesítésével - hangdifferenciálási gyakorlatok a fonémák minősége szerint - szófelismerő gyakorlatok magánhangzók alapján - szavak csoportosítása magánhangzók és mássalhangzók időtartama szerint - a jelentésváltozás megfigyelését célzó gyakorlatok (rövid és hosszú hangok szerepe)

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>2.2. Szintaktikai és szemantikai jelenségek intuitív alkalmazása egyszerű közlésekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - új szavak használata megfelelő szövegkörnyezetben - a szavak mondatokká fűzésének gyakorlása - gyakorlatok a hasonló és ellentétes értelmű szavak helyes használata-tára - gyakorlatok a térbeli, időbeli, és mértékbeli relációkat kifejező szavak helyes használatára - gyakorlatok a kérdőszavak helyes használatára - mondatkapcsolások (időrendiség, ok-okozati összefüggések szerint vagy kötőszavak segítségével) - a helyes toldalékolás gyakorlása játékosan - a szótóváltozások megfigyelését segítő gyakorlatok 	<p>2.2. Szintaktikai és szemantikai jelenségek alkalmazása rövid szóbeli szövegekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a meglévő szókinccs aktivizálását, kiépítését, bővítését szolgáló gyakorlatok - új szavak használata megfelelő szövegkörnyezetben - szóalkotási gyakorlatok - szótaglánc, szólánc alkotása - a helyes toldalékolás gyakorlása játékosan mondatkontextusban - a szótóváltozások megfigyelését segítő gyakorlatok - játékos gyakorlatok rokon értelmű és ellentétes értelmű szavak helyes használatára - szelektáló gyakorlatok és kiegészítések (pl. rokon értelmű szóhalmaz hozzárendelése képhez) - szövegek létrehozása különböző kommunikációs helyzetekben - mondatok szavakra bontását fejlesztő gyakorlatok - szövegalkotás szószerkezetek gyűjtésével - szócsalád gyűjtése - mondatok bővítése kérdések segítségével - hiányos mondatok kiegészítése megfelelő szavakkal - gyakorlatok a térbeli, időbeli és mértékbeli relációkat kifejező szavak helyes használatára - gyakorlatok a kérdőszavak helyes használatára - játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító mondat hangjelzésének érzékelésére - mondatkapcsolások (időrendiség, ok-okozati összefüggések szerint vagy kötőszavak segítségével) - rövid tagolatlan szöveg mondatokra tagolása - egyeztetési hibák felfedeztetését célzó gyakorlatok a mondatban: (pl. Koppants, ha rosszul mondtam!) - hiányos szöveg szóbeli kiegészítése (pl. Ki kívül beszélt?) 	<p>2.2. Szintaktikai és szemantikai jelenségek alkalmazása adott témára fogalmazott szóbeli szövegekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok szavak helyettesítésére rokon értelmű szavakkal mondatokban, szövegekben - szavak tartalmi szembeállítását érzékeltető gyakorlatok (pl. ellentétes értelmű szavak különböző helyzetekben való helyes használata) - szókinccsfejlesztést célzó gyakorlatok (tárgykörös szógyűjtések, szórejtvények) - adott mondatokba nem illő vagy fölöslegesen ismétlődő szavak felismerését segítő gyakorlatok - nyelvi és nyelvtani jelenségek felismerését célzó gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • játékos gyakorlatok összetett szavakkal • tárgyak, élőlények bemutatását célzó gyakorlatok (megadott szempontok alapján) • a cselekvést jelentő szavak felismerése és alkalmazása mondatokban, rövid szövegekben • szószerkezetek alkotását elősegítő gyakorlatok (kommunikációs kontextusba ágyazva) • szócsalád tagjainak gyűjtése és helyes használata mondatokban, megfelelő szövegkörnyezetben • szótaglánc, szólánc alkotása • az egyes és többes szám felismerése és helyes alkalmazása (a fogalom tudatosítása nélkül) • hiányos mondatok kiegészítése megfelelő szavakkal • mondatok átalakítása a hallgató szempontjának figyelembe vételével (pl. Mit mondtál volna, ha te lettél volna....? Hogyan cselekedtél volna, ha te lettél volna...?) • hiányos szöveg szóbeli kiegészítése (pl. Ki kívül beszélt?) • szóbeli szövegalkotási gyakorlatok (állítások)

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
		<p><i>megfogalmazása)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>megadott kép alapján tömör mondatok alkotása, majd a mondanivaló részletezése (bővített mondat)</i> • <i>megadott kép alapján látottak részletes megfogalmazása, majd tömörítése (majd megbeszélés: mit lehet elhagyni, mit nem, miért lehet valamit elhagyni, miért nem)</i> • <i>összefüggő szövegalkotási gyakorlatok eseményképekről</i> • <i>*szólások, szóláshasonlatok kifejezése egy szóval</i>
<p>2.3. Kommunikációs helyzetekben való részvétel aktív közlőként és befogadóként <i>kommunikációs helyzetteremtés a beszélői magatartás megnyilvánulására</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>a helyzetfelismerést, beszédhelyezethez való alkalmazkodást fejlesztő gyakorlatok</i> - <i>kérdés és felelet megfogalmazásának gyakorlása a párbeszéd szabályainak betartásával</i> - <i>köszönés, bemutatkozás gyakoroltatása</i> - <i>közlemények megfogalmazásának gyakorlása: reprodukció és önálló szövegprodukción</i> - <i>beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés</i> - <i>beszélgetésbe való bekapcsolódásra késztetés</i> - <i>társakra való figyelés gyakoroltatása az aktív témátartás érdekében</i> - <i>párbeszéd alkalmazása adott kommunikációs helyzetekben</i> - <i>a beszédritmus, hanglejtés, hangerő, hangmagasság igazítása a kommunikációs helyzethez</i> - <i>érzelmelek, beszélői szándék érzékelésére szolgáló játékos gyakorlatok</i> 	<p>2.3. Életszerű kommunikációs helyzetekben való részvétel aktív közlőként és befogadóként <i>kommunikációs helyzetteremtés a beszélői magatartás megnyilvánulására (pl. mese vagy meserészlet reprodukálása bábokkal)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>a helyzetfelismerést, beszédhelyezethez való alkalmazkodást fejlesztő gyakorlatok</i> - <i>kérdés és felelet megfogalmazásának gyakorlása a párbeszéd szabályainak betartásával</i> - <i>köszönés, megszólítás, kérés megfogalmazásának gyakoroltatása</i> - <i>beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés</i> - <i>beszélgetésbe való bekapcsolódásra késztetés</i> - <i>társakra való figyelés gyakoroltatása az aktív témátartás érdekében</i> - <i>párbeszéd alkalmazása adott kommunikációs helyzetekben</i> - <i>szövegalkotási gyakorlatok konkrét helyzetekben: képek, eseménykép, adott szavak alapján</i> - <i>közlemények megfogalmazásának gyakorlása: reprodukció és önálló szövegprodukción</i> - <i>a beszédritmus, hanglejtés, hangerő, hangmagasság igazítása a kommunikációs helyzethez</i> - <i>érzelmelek, beszélői szándék érzékelésére szolgáló</i> 	<p>2.3. Változatos kommunikációs helyzetekben való részvétel aktív közlőként és befogadóként</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>a különböző közlésformák gyakorlását szolgáló feladatok</i> - <i>nyelvi fordulatok alkalmazását célzó gyakorlatok</i> - <i>a kulturált nyelvi viselkedést alkalmazó szituációs gyakorlatok (telefonálás, üzenetközvetítés)</i> - <i>előzetesen bemutatott szöveg vagy szövegrészlet reprodukálása meghatározott szempont szerint (pl. Mondd el azokat az eseményeket, ahonnan a ... szereplő tulajdonságait megismerted!)</i> - <i>mozzanatsor készítése képsor segítségével az olvasottak alapján</i> - <i>különböző kommunikációs beszédműfajok gyakoroltatása: magyarázat, indoklás, bemutatás, tájékoztatás, beszámoló, *tudósítás (5-8 mondatban)</i> - <i>rádiói vagy tévébemondói és hallgatói szerep gyakoroltatása adott témák alapján (pl. Hogyan mutatnád be? Mit mutatott...be?)</i>

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
	<p>játékos gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - véleményalkotás gyakorlata a hallottakkal, olvasottakkal kapcsolatban - különböző rövid kommunikációs beszédműfajok gyakorlata: magyarázat, indoklás, bemutatás (3-4 mondatban) 	

3. Az írott szöveg megértése (az olvasás tanulása)

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>3.1. Az írott szöveg alapvető elemeinek intuitív felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - mondat, szó, szótag, betű szimbólumainak felismerését és megkülönböztetését célzó játékos gyakorlatok - szóképek és szóképek szimbólumainak felismerését, megfeleltetését segítő játékos gyakorlatok - a szóképanalízis gyakorlata - a vizuális képzetek felidézésének gyakorlata - a látási figyelem terjedelmének tartását fejlesztő gyakorlatok - az akaratlagos és szelektív figyelmi funkciók fejlesztését célzó játékok - játékos gyakorlatok a sorrendiség felismerésére, a sorozatok pontos felidézésére és visszaadására 	<p>3.1. Az írott szöveg alapvető elemeinek megnevezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - mondat, szó, szótag, graféma felismerését és megkülönböztetését célzó játékos gyakorlatok - a nyelvi elemek tudatos felépítésének érzékeltetését célzó gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • rövid szöveg felbontása mondatokra • a mondat felbontása szavakra • a szó felbontása szótagokra, fonémákra/grafémákra (fonéma szegmentáció, fonémaszámlálás) - a látási figyelem terjedelmének tartását fejlesztő gyakorlatok - játékos gyakorlatok a sorrendiség felismerésére, a sorozatok pontos felidézésére és visszaadására - gyakorlatok annak tudatosítására, hogy: <ul style="list-style-type: none"> • a nyomtatott szöveg nyelvi jelentést hordoz • a nyomtatott és beszélt szavak megfelelnek egymásnak - a szöveg balról jobbra és felülről lefelé halad az oldalon 	<p>3.1. Az írott szöveg alapvető elemeinek készségi szintű alkalmazása</p> <p>perifériás látást fejlesztő gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - látószögnövelő gyakorlatok (szópiramisok) - szöveg, mondat, szó, szótag, betű felismerését és megkülönböztetését célzó játékos gyakorlatok - hibakereső gyakorlatok - különböző betűtípussal írt szavak, szövegek olvasását szolgáló gyakorlatok - párbeszéd mondatainak sorrendbe állítását célzó gyakorlatok

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>3.2. Fonéमतudatosság: szimbólumokkal jelölt fonémák felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fonémajelölés játékos gyakorlása szimbólumokkal: <ul style="list-style-type: none"> • a fonémaszegmentáció (szavak hangokra bontása) gyakorlása • fonémaszámlálás (hangszámlálás) gyakorlása • adott hang szóhoz rendelésének gyakorlása • szó szóhoz rendelésének gyakorlása • hangkülönítési gyakorlatok • fonémahelyettesítési gyakorlatok (a hangok helyettesítése, cseréje, elhagyása, a hangsorrend megfordítása) - gyakorlatok a magánhangzók és mássalhangzók felismerésére hívóképek alapján - szótagkopogási gyakorlatok - szótagjelölési gyakorlatok szimbólumokkal: <ul style="list-style-type: none"> • szótagszámlálás • szótagkülönítés • szótaghelyettesítés • szótagok összeillesztése - játékos rímfelismerési gyakorlatok - hangösszevonási gyakorlatok (hívóképek segítségével) 	<p>3.2. Fonéमतudatosság: betűkkel jelölt fonémák összeolvasása</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangváltást segítő játékos gyakorlatok - hang és betű megfeleltetését fejlesztő gyakorlatok - a látott betűsorok azonosítása hallott hangsorokkal - a kis és nagybetű összehasonlítását segítő gyakorlatok - betűfelismerési gyakorlatok - betűsor hangoztatásának gyakoroltatása - a fonéma szegmentáció – az új betű helyének jelölését felfedeztető gyakorlatok - adott hang/betű szóhoz rendelésének gyakorlása (szógyűjtés) - összeolvasási gyakorlatok: két betű, szótagok - gyakorlatok a magánhangzók és mássalhangzók felismerésére, megkülönböztetésére 	<p>3.2. Szavak és mondatok olvasása</p> <ul style="list-style-type: none"> - szótagjelölési gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • tudatos szótagkülönítés • szótaghelyettesítés • szótagok összeillesztése - játékos rímfelismerési gyakorlatok - betűhelyettesítési gyakorlatok szavakban – a betűk helyettesítése, cseréje, elhagyása, a betűsorrend megfordítása - szószerkezetek, mondatok olvasását fejlesztő gyakorlatok - az elolvasott szavak, szószerkezetek, mondatok, rövid szövegek megértését bizonyító játékos gyakorlatok - gyakorlatok az egy betűben eltérő, hasonló írású szavak olvasására és értelmezésére - hosszú, toldalékos szavak pontos olvasása és alkalmazása a beszédben - gyakorlatok az olvasás pontosságának, helyességének és tempójának fejlesztésére - helyes olvasástechnika, légzéstechnika, artikuláció, ritmus, időtartam, hangsúly és hanglejtés alkalmazására való törekvés olvasási gyakorlatok által <ul style="list-style-type: none"> • szóemlékezet fejlesztése szóoszlopok olvasásával, olvasott szavak felidézésével • mondatbővítő olvasás mondatpiramisokról - játékos gyakorlatok az összetett szavak olvasására és megértésére - szavak olvasása, értelmezése és helyettesítése rokon- és ellentétes értelmű párjokkal mondatokban, rövid szövegekben - adott mondatokba nem illő vagy fölöslegesen ismétlődő szavak felismerése önálló olvasás után mondatok olvasása, értelmezése

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>3.3. A szöveg formai jellemzőinek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok annak tudatosítására, hogy: <ul style="list-style-type: none"> • a nyomtatott szöveg nyelvi jelentést hordoz • a nyomtatott és beszélt szavak megfelelnek egymásnak - a szöveg balról jobbra és felülről lefelé halad az oldalon 	<p>3.3. Szavak, szószerkezetek, mondatok, rövid írott szöveg olvasása és megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - szavak olvasásának gyakoroltatása szótagolással és szavak olvasásának gyakoroltatása szótagolás nélkül - személynevek olvasásának gyakoroltatása - szótagkopogási gyakorlatok - szótagjelölési gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • szótagszámlálás • szótagelkülönítés • szótaghelyettesítés • szótagok összeillesztése - játékos rímfelismerési gyakorlatok - betűhelyettesítési gyakorlatok szavakban (a betűk helyettesítése, cseréje, elhagyása, a betűsorrend megfordítása) - szószerkezetek, mondatok, rövid szövegek olvasását fejlesztő gyakorlatok - játékos gyakorlatok az összetett szavak olvasására és megértésére - szavak helyettesítése rokon- és ellentétes értelmű párjokkal mondatokban, rövid szövegekben - adott mondatokba nem illő vagy fölöslegesen ismétlődő szavak felismerése - az elolvasott szavak, szószerkezetek, mondatok, rövid szövegek megértését bizonyító játékos gyakorlatok - helyes légzéstechnika, artikuláció, ritmus, időtartam, hangsúly és hanglejtés alkalmazására való törekvés olvasási gyakorlatok által - a hangos és néma olvasást fejlesztő gyakorlatok előzetesen értelmezett, rövid szövegek által - az olvasott szöveg cselekményének reprodukálása képsor, cselekvést jelentő szavak segítségével - rövid szövegek fontosabb információinak a megértése és felidézése - az olvasott mondatok, szövegek szóanyagának 	<p>3.3. Változatos témájú szövegek olvasása és megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> - bővülő, képpel vagy szavakkal kiegészített mondatok olvasása - nyelvtörők olvasása a gyors és pontos artikuláció gyakorlására - képregény olvasása - a párbeszéd szövegrészek hangsúlyos olvasása - a cím és tartalom viszonyát bizonyító gyakorlatok - szövegek ismeretlen szavainak, kifejezéseinek értelmezését szolgáló feladatok - a szövegértő olvasást fejlesztő gyakorlatok <ul style="list-style-type: none"> • hiányzó szavak beillesztése a mondatba • mondatok befejezése megadott szavakkal • szereplők cselekedeteinek, magatartásának elemzése, értékelése • kérdések megválaszolása • válogató szókeresés • szövegértés rajzzal • mozzanatsor társítása, reprodukálása képsorral • a cselekmény időpontjának, helyszínének, szereplőinek felismerése • az eseménysor időrendi sorrendbe állítása • *rövid szöveg kiegészítése hiányzó mondatokkal • a szereplők jellemző tulajdonságainak megállapítása • szereplők csoportosítása tulajdonságaik alapján • *összefüggések megállapítása a szöveg által hordozott információk között - találós kérdések, szavak, kifejezések értelmezését szolgáló gyakorlatok - versek hangulatának, képeinek felismertetését célzó gyakorlatok

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
	<p><i>megértését szolgáló gyakorlatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>az olvasott szöveg szereplőinek csoportosítása adott tulajdonságok alapján</i> - <i>mozzanatsor készítése képsor segítségével az olvasottak alapján</i> - <i>*a szövegek szereplőinek elemzése tetteik és magatartásuk alapján dramatizálás és szerepjátékok segítségével</i> - <i>*az olvasott szöveg mondanivalójának, üzenetének megértését célzó játékos gyakorlatok</i> 	
	<p>3.4. Az olvasott szövegek iránti érdeklődés tanúsítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>az érdeklődés felkeltése a korosztálynak megfelelő mesék, versek, ismeretterjesztő és irodalmi szövegek biztosításával</i> - <i>olyan könyvek bemutatása, amelynek képanyaga és rövid szövege felkelti a gyermek érdeklődését és alakítja az ízlését</i> - <i>könyvtárlátogatás és egyéni könyvtárak bemutatása</i> - <i>olyan tevékenységek szervezése, ahol a tanulók megoszthatják olvasási élményeiket</i> 	<p>3.4. Az olvasáshoz való pozitív viszonyulás tanúsítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>új információk megbeszélése</i> - <i>az olvasott szöveggel kapcsolatos vélemény megfogalmazását célzó feladatok</i> - <i>az olvasott szöveg mondanivalójának, üzenetének megértését célzó játékos gyakorlatok</i> - <i>a szöveg megértését, elemzését segítő műveletek gyakorlása</i> - <i>beszámoló olvasmányélményekről</i> - <i>könyvtárlátogatás és egyéni könyvtárak bemutatása</i> - <i>olyan tevékenységek szervezése, ahol a tanulók megoszthatják olvasási élményeiket</i> - <i>történetek folytatása szóban</i> - <i>olvasott történetek reprodukálása dramatizálással, bábozással</i> - <i>*író-olvasó találkozókra való részvétel, akár író-olvasó találkozók szervezése</i>

4. Az írásbeli kifejezőképesség

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>4.1. Az írás jelrendszerének felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuális analízist, szintézist segítő játékos gyakorlatok - alak-háttér kiemelési gyakorlatok - az alakállandóság érzékelését fejlesztő gyakorlatok - játékos formafelismerési és formaegyeztetési gyakorlatok - a térbeli helyzet érzékelését fejlesztő játékok - a térbeli viszonyok érzékelését fejlesztő játékos gyakorlatok - arányok észlelését célzó gyakorlatok <p>képkötések gyakorlása az arányok és méretek érzékelésével</p>	<p>4.1. Az írás jelrendszerének elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - alak-háttér kiemelési gyakorlatok - az alakállandóság érzékelését fejlesztő gyakorlatok - játékos formafelismerési és formaegyeztetési gyakorlatok - vonalábrák, betűelemek másolása - a betűelemek írásának gyakorlása az arányok és méretek betartásával - ráírás, nyomkövetés, formautánzások játékos gyakoroltatása - a nyomtatott és írott betűforma összehasonlítását szolgáló gyakorlatok - az írott betűben felismert betűelemeket megneveztető gyakorlatok - a betűelemek vázolását fejlesztő gyakorlatok nagy alakban és kicsinyítve - betű másolása írottról írottra, majd nyomtatottról írottra - betűk írása látó-halló tollbamondás után, majd tollbamondás után - betűkapcsolás másolással 	<p>4.1. Az írás jelrendszerének készségszintű alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a betűsor rögzítéséhez szükséges írásmozgásokat fejlesztő gyakorlatok - szótagokra bontás (szótagolás) - a szótó és a toldalékok megfigyeltetése a szavak helyesírása szempontjából - a kommunikációs helyzetnek megfelelő szóhasználat, a helyes mondat szerkesztés és a mondatfűzés (beszerkesztés) gyakorlása - tartalmilag összefüggő mondatok szerkesztése - szöveg mondatainak sorba állítása - címkék, rövid, egyszerű funkcionális üzenetek önálló szerkesztése a megszólítás, záróformula, hely és idő pontos megjelölésével - plakátok készítése adott téma, kép és szöveg alapján - képről, képsorról, diafilmről, videóról, CD-ről, DVD-ről bemutatott, megfigyeltetett tárgyakról, növényekről, állatokról, ismert személyekről mondatok, rövid szövegek írása.
<p>4.2. Az írásmozgás kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szem-kéz koordináció fejlesztésére szolgáló gyakorlatok - nagymozgások végzése térben - kismozgások végzése síkban - színezés, rajzolás - ráírás, nyomkövetés, formautánzások - vonalábrák, betűelemek másolása - mintakövetés 	<p>4.2. Az írásmozgás összerendezettsége</p> <ul style="list-style-type: none"> - nagymozgások végzése térben és kismozgások végzése síkban - formakövető mozgások - formafelismerést és formaemlékezetet fejlesztő gyakorlatok végeztetése - vizuális analízist, szintézist segítő játékos gyakorlatok - a térbeli helyzet és térbeli viszonyok érzékelését fejlesztő játékos gyakorlatok 	<p>4.2. Az írásmozgás készségszintre emelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az írásmunka formai követelményeinek betartását célzó gyakorlatok: sorkihasználás, szóköz betartása, vonalhatárok követése, esztétikus elhelyezése a lapon - a vesszorok lapon való elhelyezésének, másolásának, átírásának gyakorlása - a lendületes, ritmikus, balról jobbra irányuló írásmód gyakoroltatása - a tanulási igényeket kiszolgáló írástempót fejlesztő gyakorlatok

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
	<ul style="list-style-type: none"> - a szem-kéz koordináció fejlesztésére szolgáló gyakorlatok - betűelemek, betűk vázolását fejlesztő gyakorlatok vonalközbe helyezve előbb átírással, majd másolással - ráírás, nyomkövetés, formautánzások játékos gyakoroltatása - betűk másolása írottról írottra, majd nyomtatotról írottra 	<ul style="list-style-type: none"> - az írástechnika megszilárdítását szolgáló gyakorlatok - az írásfigyelem és írásfigyelem fejlesztését célzó feladatok
<p>4.3. A grafomotoros tevékenységek kivitelezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - az íráshoz szükséges egészséges és praktikus testtartás felvételének gyakorlása és szokássá alakítása - az íróeszközök helyes használatának gyakorlása - az ujjak mozgékonyágának fejlesztését célzó gyakorlatok - a testséma fejlesztését szolgáló játékos gyakorlatok - a térbeli orientáció fejlesztését segítő játékok - gyakorlatok a vizuális szeriális emlékezet és a sorrendiség felismerésének fejlesztésére - oldaliság gyakorlása az írófelületen - az írás irányának megfigyeltetése, iránykövetés gyakoroltatása 	<p>4.3. Szavak, mondatok átírása</p> <ul style="list-style-type: none"> - szótagok, szavak, szó szerkezetek másolását fejlesztő írásgyakorlatok írottról írottra, majd nyomtatotról írottra - a szótaghatárok jelölését fejlesztő gyakorlatok a szótagolás szabályainak tudatosítása nélkül - az egyjegyű és kétjegyű, rövid és hosszú mássalhangzók helyesírása - szavak, mondatok írását fejlesztő gyakorlatok látó-halló tollbamondás után (megfigyelés utáni diktálás), majd tollbamondás után - válogató másolás (pl. a tanulók csak meghatározott ideig látják a leírandó szöveget) - szóalkotás és szóírás gyakoroltatása adott betűkkel - a mondatok szavakra bontásának gyakoroltatása, szóhatárok jelölése, írásjelek használatával - mondatkiegészítést fejlesztő játékos gyakorlatok - szóhalmaz mondattá fűzését fejlesztő írásgyakorlatok - látó-emlékezetből írás: szavak, 4-5 szóból álló szósorok megfigyelés utáni emlékezetből írása - szavak csoportosítása mássalhangzók időtartama szerint - mondatok kiegészítése toldalékos szavakkal, kérdések alapján - helyesírást, önellenőrzést, önálló hibajavítást fejlesztő gyakorlatok 	<p>4.3. Szavak, mondatok tollbamondás utáni leírása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a nyomtatott betűnek megfelelő írott betűk ismeretének és reprodukálásának gyakorlása – nyomtatott szövegből való másolás - válogató másolás, szavankénti másolás gyakorlása - a táblára írt szó vagy mondat szemléltetése és hangoztatása, elemzése után, az eltakart szavak, mondatok emlékezetből való írása - válogató tollbamondás – csak a kérdéses, előre megbeszélte dolgokat írják le - toldalékoló tollbamondás – a diktált szavakat ellátják előre megjelölt raggal, és ragos alakban írják le a szavakat. Pl. -val / -vel raggal kell ellátni a szavakat - toldalékfosztó tollbamondás – a toldalékoló tollbamondás fordítottja - szóelemző tollbamondás – szótagoltató tollbamondás – a tanulók szótagolva írják le a diktált szöveget. - kommentáló tollbamondás – a kijelölt tanuló írás közben a szabályokkal indokolja, hogy mit miért írt úgy, ahogy írt. Tehát ez a tudatosságot vonja be a gyakorlásba

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>4.4. A betűelemek kalligrafikus írása</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyurmázás, képalakítás - ritmikus mozgáskövetés mondókára, versre, dalra - betűelem vázolása átírással nagy alakban, változó méretű vonalrendszerben (min. 2-3 cm) - a lendületes, ritmikus, balról jobbra irányuló kézmozgás gyakoroltatása - esztétikus összkép kialakításának gyakorlása - a verseket megjelenítő rajzos feladatok elvégzése 	<p>4.4. Betűk, szavak, mondatok kalligrafikus írása</p> <ul style="list-style-type: none"> - az íráshoz szükséges egészséges és praktikus testtartás felvételének gyakorlása és szokássá alakítása - az íróeszközök helyes használatának gyakorlása - az ujjak mozgékonyságának fejlesztését célzó gyakorlatok - oldaliság gyakorlása az írófelületen - az írás irányának megfigyeltetése, iránykövetés gyakoroltatása - betűk, szavak kalligrafikus írásának gyakoroltatása (forma, mérettartás) - az írásmunka formai követelményeinek betartását célzó gyakorlatok: sorkihasználás, szóköz betartása, vonalhatárok követése, esztétikus elhelyezése a lapon - esztétikus összkép kialakításának gyakorlása 	<p>4.4. Szavak, mondatok, szöveg kalligrafikus írása</p> <ul style="list-style-type: none"> - betűk, szavak, mondatok kalligrafikus írásának gyakoroltatása –forma, mérettartás - gazdaságos és esztétikus szövegrendezést célzó feladatok - esztétikus összkép kialakításának gyakorlása

TANULÁSI TARTALMAK

	Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
1.Szóbeli kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A hallás és beszédhanghallás ➤ A mondatbeli szórend ➤ Beszédhelyzetek, melyben a tanuló figyelemmel kísérheti társai és a pedagógus beszédét ➤ Mondókák, gyermekversek, mesék ➤ Hangleválasztás ➤ A hangok helye ➤ Szótagolás, hangoztatás ➤ Új szavak megfelelő szövegkörnyezetben ➤ Hasonló és ellentétes értelmű szavak ➤ Helyzetfelismerés, beszédhelyzethez való alkalmazkodás ➤ Kérdés és felelet a párbeszéd szabályainak betartásával ➤ Köszönés, bemutatkozás ➤ Párbeszéd adott kommunikációs helyzetekben 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mindennapi kommunikációs beszédhelyzetek: üdvözlés, köszönés, megszólítás, bemutatkozás, kérdés-felelet, párbeszéd, magyarázat, indoklás, tájékoztatás, bemutatás, *vélemény nyilvánítás ➤ A beszéd elemei: szöveg, mondat, szó, hang (elméleti meghatározás nélkül) ➤ A szó, mint kommunikációs elem ➤ A mondat. Egyszerű mondat. Összetett mondat (a használat szintjén) ➤ Gyermekjátékok, mondókák, nyelvtörők, mesék ➤ Rövid szövegek szereplői, eseményei, információi ➤ Mondatok, rövid szövegek szóanyaga ➤ Önálló szóbeli szövegalkotás 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mindennapi kommunikációs beszédhelyzetek: bemutatkozás, más személy bemutatása, köszönés, tudakozódás, kérés, kérdés-felelet, magyarázat, indoklás, tájékoztatás, beszámoló, bemutatás, *tudósítás <ul style="list-style-type: none"> ▪ A párbeszéd ▪ Állatmesék, rövid mesék, rövid olvasmányok, gyermekjátékok, mondókák, nyelvtörők, találós kérdések felidézése emlékezetből ➤ Szóbeli szövegek: mesélés, élménybeszámoló, vélemény nyilvánítás, reprodukálás ➤ A kommunikációs szempontnak megfelelő, helyes mondatok (kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó mondat) ➤ Magánhangzók, mássalhangzók ➤ Ki? Mi? Kik? Mik? kérdésre válaszoló szavak ➤ Mit csinál? Mi történik? kérdésre válaszoló szavak ➤ Milyen? kérdésre válaszoló szavak ➤ Összetett szavak
2.Olvasási készség fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mondat, szó, szótag, betű szimbólumai ➤ Szóképek és szóképek szimbólumai ➤ A látási figyelem terjedelme ➤ Az akaratlagos és szelektív figyelem ➤ A sorrendiség, sorozatok 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A hangos és néma olvasás ➤ A könyv: címlap, lap, oldal; tájékozódás a könyvben ➤ A magyar ábécé kis- és nagybetűi ➤ Szavak, mondatok, rövid szövegek 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A könyv: címlap, lap, oldal, számozás, tartalomjegyzék, szerző, cím, szöveg ➤ Az ábécé kis- és nagybetűi, betűrend ➤ Epikai és lírai szövegek ➤ Szereplők, események sorrendje

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A fonémajelölés szimbólumokkal ➤ A magánhangzók és mássalhangzók hívóképek alapján ➤ Szótagkopogás ➤ Szótagjelölés szimbólumokkal 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító mondatok 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A cselekmény időpontja helyszíne ➤ A cím és szövegrész kapcsolata (mint a fő gondolat kifejezője) ➤ A verses forma jellemzői (lírai szövegek): ritmus, verssor, versszak ➤ A lírai szövegek hangulata, jelentése
3. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Vizuális analízis, szintézis ➤ Alak-háttér, alakállandóság ➤ Formafelismerés ➤ Szem-kéz koordináció ➤ Nagy- és kismozgások ➤ Ráírás, nyomkövetés, formautánzások ➤ Vonalábrák, betűelemek ➤ Mintakövetés ➤ Az íráshoz szükséges testtartás ➤ Helyes íróeszközhasználat ➤ A testséma, oldaliság, térbeli orientáció ➤ A vizuális szeriális emléklezet és a sorrendiség ➤ A verseket és meséket megjelenítő rajzos feladatok 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A magyar ábécé kis- és nagybetűi ➤ Szavak: egytagú és több szótagú szavak, ➤ Szóköz ➤ Szótagok, szótaghatárok ➤ Cím, bekezdések, verssorok, versszakaszok ➤ Hangok időtartama ➤ Mondatkezdő nagybetű ➤ A tulajdonnevek (személynevek és állatnevek) ➤ Mondatvégi írásjelek 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A szöveg írott képe (szerző, cím, bekezdések, verses forma, prózai forma) ➤ Cím, szerző, bekezdések, szóköz ➤ Tartalmilag összefüggő mondatok ➤ Önálló szövegprodukciónak: üzenet, meghívó ➤ Kijelentő, kérdő, felszólító mondatok, rövid szövegek- másolás, tollbamondás ➤ Szótaghatárok ➤ Az ábécé kis- és nagybetűi, betűrend ➤ Helyesírási tudnivalók: <ul style="list-style-type: none"> - rövid és hosszú magánhangzók - egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű, rövid és hosszú mássalhangzók - szóvégi magánhangzók (-ó, -ő, -u, -ú, -ü, -ű) - j-ly - -ból, -ből, -ról, -ről, -tól, -től - -dt, -dj ➤ Írásjelek: pont, vessző, kérdőjel, felkiáltójel, párbeszéd jele

AJÁNLÁSOK

- *Népköltészeti alkotások: népmesék, közmondások, szólások, találós kérdések*
- *Magyar írók, költők*
- *Az egyetemes gyermekirodalom képviselői*

MAGYAR ÉS EGYETEMES GYERMEK-IRODALMI, IRODALMI ÉS NÉPKÖLTÉSZETI ALKOTÁSOK A KÖVETKEZŐ TÉMAKÖRÖK-BEN:

1. *A gyermekek közvetlen és tágabb környezete (én, család, iskola, közvetlen környezetünk, szülőföld, közlekedés, népszokások, ünnepeink, stb.)*
2. *Pozitív erkölcsi vonások kialakítását szolgáló szövegek (szeretet, barátság, becsületesség, igazság, bátorság, másság elfogadása, tolerancia stb.)*
3. *Az évszakok és a velük kapcsolatos tevékenységek*
4. *Növény- és állatvilág*
5. *Az ember (egészség, étkezés, öltözködés, foglalkozások, stb.)*
6. *Az ember és a természet kapcsolata*
7. *A gyermekek érdeklődésének megfelelő közérthető publicisztikai, egyszerű ismeretterjesztő szövegek tanulmányozása, életkoruknak megfelelő folyóiratok, gyermeklexikonok, ifjúsági kiadványok olvasása*

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ AZ ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

1. A szóbeli közlés megértése (beszédészlelés)

- **A hallást és beszédhanghallást fejlesztő játékos tevékenységek:**
 - A közvetlen környezet hangjainak felismerése (Például: kulcs csörgése, csengő csengése, az autó burrogása, egymás hangjának felismerése stb.)
 - Hangfelismerés, hangdifferenciálás - a hangok tulajdonságainak megkülönböztetése: hosszú-rövid, zöngés-zöngétlen hangok felismerése (Például: a „k” hangra a gyermekek koppanatának, „sz” hangra sziszegnek, „Ha hosszan hallod a hangot a szóban, mondd utánam, ha nem, ne mondd utánam!”), visszhangjáték (Például:”Mondd ki azt a hangot, amelyiket a szóban hosszan hallod!”)
 - Két hang differenciálása (Például: Bemutatjuk a vonat és a kígyó képét. „Minek a hangját hallod: s-sz?” Hansonlóan történik a c-cs, z-zs, d-t, k-g, k-t, m-n, b-g hangok differenciálása.)
 - Hanganalízis (Például:”A hangot a szó elején/végén/belsejében hallod?”, szógyűjtés (kiválasztott hanggal a szó elején, végén, belsejében)
- **A köznyelvi kiejtés normáinak felismerését szolgáló tevékenységek**
- **Az auditív ritmus fejlesztését szolgáló játékos gyakorlatok** – mozgást, zenét és ritmust összekapcsoló tevékenységek: a gyermek beszél, miközben ritmusosan mozog.
- **Az auditív emlékezet fejlesztését szolgáló gyakorlatok** – ritmusos tevékenységek megerősítik az időbeli sorrendről kialakított képzeteket, fejleszti a rövidtávú auditív memóriát. (Például: A gyermekek körben állnak, mindegyik mond egy-egy állatnevet, de csak úgy kapcsolódhat be a játékba, ha az előtte elmondott állatneveket felsorolja.) Mondatbővítés, szóláncbővítés.
- **A mondatbeli szórend felismerését segítő gyakorlatok** – a szórend és a közléstartalom közti kapcsolat megfigyeltetése (Például: Hibás szórendű mondatok érzékelése, javítása.)
- **Tőszavak és toldalékos szavak megkülönböztetését segítő feladatok** - (Például: Szavak toldalékolásának érzékeltetése mozgásos játékkal: utasítások végrehajtása: „Tedd a ceruzát a tolltartóba, tolltartóra stb.)
- **A beszédben előforduló nyelvhelyességi hibák érzékelését célzó gyakorlatok**
- **Játékos gyakorlatok a szóbeli szöveg megértésére:**
 - A térbeli-, időbeli-, és mértékbeli relációkat kifejező szavak felismerését segítő gyakorlatok - a relációszókincs fejlesztése a tájékozódásnak, a mindennapi létnek, a helyes világkép kialakulásának, ugyanakkor az anyanyelv elsajátításának és az eredményes kommunikációnak elemi feltétele. (Például: Relációs szavak használatának megfigyelése mozgásos játékok során:”Tedd a labdát a pad mellé/elé/mögé/alá!”, Különböző idősorok megértése: tegnap, ma, jelenleg, most, utána, holnap. Dolgok, közötti mennyiség, nagyság , gyakoriság, rész-egész szerinti viszonyok, különbségek, sorrendek kifejezésére használt szavak megfigyelése a közlésben.)
 - A kérdőszavak megfigyeltetését célzó gyakorlatok – a kérdőszókincs ismerete a kérdések megértése és a kérdésés technikájának gyakorlása.
 - A kép és a szövegtartalom társítására szolgáló tevékenységek
 - Az egymásutániség, a sorrendiség érzékelését célzó feladatok (Például: eseményeket ábrázoló képek rendezése mese alapján,történet folytatása, befejezése stb.)
- **A befogadói magatartás megnyilvánulását segítő gyakorlatok** – az aktív, akaratlagos figyelem fejlesztése
- **A belső képteremtés képességének fejlesztésére szolgáló játékos tevékenységek** – a képzelet fejlesztése történetek, szereplők, lírai alkotások stb. rajzban való reprodukálása által
- **A beleélést, és az empátikus magatartást fejlesztő helyzetek, gyakorlatok** – az érzelmi megnyilvánulásokra való készletetés: öröm, szomorúság, meglepődöttség stb. kifejezése
- **Beszédhelyzetek teremtése, melyben a tanuló figyelemmel kísérheti társai és a pedagógus beszédét**
- **Beszédhelyzetek teremtése a szóhasználat, a kiejtés és a metakommunikáció tudatosítására**

- **A mondókák, a gyermekversek, a mesék mondanivalójának megértését és megélését szolgáló gyakorlatok** – érzelmi ráhangolódás a mese hangulatára élő, közvetlen mesemondás által
- **A gyermekirodalmi alkotások iránti fogékonyság fejlesztését célzó gyakorlatok** – mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, találós kérdések, népi gyermekjátékok, gyermekversek, népmesék, verses mesék, állatmesék mondása, mesélése, dramatizálása. Az irodalmi alkotások témája igazodjon a gyermek érdeklődéséhez, életkori sajátosságaihoz (közvetlen és tágabb környezet: én, család, iskola, falu, város, közlekedés, egészség, étkezés, öltözködés, foglalkozások, évszakok, ünnepek, növény- és állatvilág, pozitív erkölcsi vonások).

2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (beszédprodukción)

- **A beszédszervek helyes működését segítő játékos gyakorlatok a magyar beszédhangok sajátosságainak megfelelően:**
 - Hangutazással egybekötött beszédlevegzés – gyakorlatok beépítése keretmesébe (Például: „Üljetek be az autóba, indítsátok be a motort!” - Mély belégzés - „Brrrrrr” – ajakréssel kilégzés”. Lélegzőgyakorlat hangutazással (Például: „Fúj a szél”: a levegő mozgásának megjelenítése halk „f” hanggal, középerős „sz” hanggal, majd „z” vagy „v” hanggal)
 - Megfelelő nyelv és ajakállás - egyszerű ajakmozgások (Például: „o”- ajakkerekítés, „e” ajkak szűkítése), összetett ajakmozgások (Például: ajkakat távolítani, kerekíteni: „u-i-u-i”, ajkakat csukni, kerekíteni: „m-u-m-u”), nyelvizom-erősítő gyakorlatok (Például: csettintés nyelvvel)
- **A magánhangzók és mássalhangzók akusztikus megkülönböztetését és a helyes artikulálást fejlesztő játékos gyakorlatok** – a magánhangzók és mássalhangzók elkülönítése, artikulálása változó hangkörnyezetben (Például: hangoztató játékok magán- és mássalhangzókkal, a kiejtésbeli különbségek megfigyeltetése)
- **Hangleválasztási gyakorlatok** – egy hang izolált kiejtése a szóban elfoglalt helyének megnevezésével (Például: „Melyik hanggal kezdődik a „fal” szó?”)
- **A hangok helyének meghatározását célzó gyakorlatok szavakban, szótagokban** – a szó/szótag minden egyes hangját elkülönítve kell kiejteni
- **Szótagolási, hangoztatási gyakorlatok** – játékos gyakorlatok: mondókák kopogása szótagolással, hangokra bontással, szótagkopogás: (Például: „Hányszor kopogsz ennél a szónál?”), szóalkotás szótagokból, szó szótaghoz való rendelése
- **Hangdifferenciálási gyakorlatok a fonémák minősége szerint** – a hangok időtartamának érzékelése: visszhangjátékok (Például: „Mondd ki azt a hangot, amelyiket a szóban hosszan hallottad!”), kopogtatós játék (Például: „Ha hosszan hallod a ... hangot, koppants!”) jeletésmegkülönböztető játékok: hosszú-rövid magánhangzók cseréje (Például: „öt-öt, csikos-csikós”), hosszú-rövid mássalhangzók cseréje (Például: „hal-hall”, „megy-meggy”, „felet-felett”)
- **Szófelismerő gyakorlatok magánhangzók alapján** – szógyűjtés megadott magánhangzókkal (Például: e – é: egér, szekér), magánhangzós beszéd (Például: „karalábé: a-a-a-é”)
- **Mondatritmus, szóritmus, szóhangsúly érzékelését fejlesztő játékos gyakorlatok** – az artikuláló szervek gyors mozgását fejlesztjük a mondókák, erős ritmusú gyermekversek mondogatása által, de értelmetlen szótagsorokon is gyakoroltathatunk (Például: „ga-gá-ge-gé-gu-gi-gő”, a gyakorlatot változó hangerővel, fokozatosan gyorsítva végeztetjük), az érzelmi hangsúly érzékeltetése ellentétes mondatokkal (Például: „Nagyon fáj, nem fáj, Szeretem, nem szeretem”) szituációs helyzetekben (Például: utasítva, kérve, követelve, haragosan)
- **Játékos gyakorlatok a kijelentő, kérdő, és felkiáltó mondat hanglejtésének érzékelésére**
- **A köznyelvi kiejtés normáihoz való igazodást célzó gyakorlatok** – játékos gyakorlatok a gyermekek kiejtésbeli és nyelvhelyességi hibáinak folyamatos javítására
- **Új szavak használata megfelelő szövegkörnyezetben** – szómagyarázat, mondatalkotás, szituációs játékok
- **A szavak mondatokká fűzésének gyakorlása** – mondatalkotás adott szavakkal, adott témák alapján. A mondat jelentésének, a beszélő szándékának tudatosítása játékos gyakorlatok által.
- **Gyakorlatok a hasonló és ellentétes értelmű szavak helyes használatára**
- **Gyakorlatok a térbeli, időbeli, és mértékbeli relációkat kifejező szavak helyes használatára** – relációs szavak helyes használata
- **Gyakorlatok a kérdőszavak helyes használatára** – kérdések helyes megfogalmazása

- **Mondatkapcsolások (időrendiség, ok-okozati összefüggések szerint vagy kötőszavak segítségével)** – tartalmilag összefüggő mondatok kapcsolása, rendezése a megadott szempontok szerint, mesélés képsor alapján, megkezdett mondatok, történetek befejezése
- **Helyes todalékolás gyakorlása játékosan** – játékos gyakorlatok az alapszó és a todalék viszonyának felismerésére, annak tudatosítására, hogy a szavakat gyakran todalékolással kapcsoljuk egybe (Például: helytelen todalékolás javítása, todalék nélküli szavak kiegészítése todalékkal a közlemény tartalmának megfelelően)
- **Szótóváltások megfigyelését segítő gyakorlatok** – egyes-többes szám játékos gyakorlása (Például: **tó-tavak, kanál-kanalak**), tárgyrag játékos illesztése (Például: **tükör-tükröt, tél-telet, nyár-nyarat**)
- **Kommunikációs helyzetteremtés a beszélői magatartás megnyilvánulására** – az önbizalomra, a kapcsolatteremtésre, a beilleszkedésre, a feladatmegértésre, a feladattartásra, az érdeklődésre, a kíváncsiságra való ösztönzés a szocialitás fejlesztése érdekében (Például: dramatizálások, élménybeszámolók, véleménynyilvánítás, a kritikai érzék fejlesztése)
- **A helyzetfelismerést, beszédhelyezethez való alkalmazkodást fejlesztő gyakorlatok** – szituációs játékok
- **Kérdés és felelet megfogalmazásának gyakorlása a párbeszéd szabályainak betartásával** – kérdő mondatok és kijelentések helyes megfogalmazása, a válaszadás igazítása a kérdéshez
- **Köszönés, bemutatkozás gyakoroltatása**
- **Közlemények megfogalmazásának gyakorlása: reprodukció és önálló szövegprodukción** – a valóságra vonatkozó kijelentések megfogalmazása, mesék visszamesélése, modókák és versek szavalása
- **Beszélgetés kezdeményezésére való ösztönzés** – köszönési formulák, engedélykérés, érdeklődés megfogalmazása
- **Beszélgetésbe való bekapcsolódásra készítés**
- **Társakra való figyelmesség gyakoroltatása az aktív tématarás érdekében** – egymásra figyelmesség, együttérzés, egymáshoz való alkalmazkodás, egymás segítése gyakorlása szituációs játékokban
- **Párbeszéd alkalmazása adott kommunikációs helyzetekben**
- **A beszédritmus, hanglejtés, hangerő, hangmagasság igazítása a kommunikációs helyzethez** – hosszú-rövid ritmus érzékelése (a hangok hosszúságának differenciálása) szópárok segítségével (Például: „**baj-báj, láb-lap**”), nyelvtörők, folyamatos beszéd ritmusának változtatása (gyorsítás, lassítás), hangok, szavak, mondatok, összefüggő szövegek mondása változó hangerővel, hangerőgyakorlatok szituációs helyzetekben (Például: anyu hívja a fiát, aki a sokadik hívásra nem reagál, vásári kikiáltók), hangváltásos gyakorlatok (Például: mackó és cinke beszélget egymással), számsorok, szósorok elmondása különböző hangmagasságokban, a mondatok hanglejtésének gyakorlása utánmondással
- **Érzelmek, beszélői szándék érzékelésére szolgáló játékos gyakorlatok** – az érzelmek és gondolatok értelmes megfogalmazása megfelelő arcjáték és testbeszéd kíséretében

3. Az írott szöveg megértésének fejlesztése (felkészülés az olvasás megtanulására)

- **Mondat, szó, szótag, betű szimbólumainak felismerését és megkülönböztetését célzó játékos gyakorlatok** – jelekkel, jelképekkel történő ismerkedés, melyeken keresztül tudatosan kialakulnak az alapvető nyelvi fogalmak anélkül, hogy a tanuló ismerné a betűket vagy összeolvasná őket (Például: betűkártyák, szóképek, mondatcsíkok használata, melyek kezdetben vonalakkal, körlapokkal, színes mértani formákkal jelölik a hangok helyét)
- **Szóképek és szóképek szimbólumainak felismerését, megfeleltetését segítő játékos gyakorlatok** – a szavak vizuális jelzőire figyelmesség, a „szóképes” olvasás, ami a szó egészének képére épül – a tanulók a szóalak látványát rögzítik az emlékezetükbe (Pl. hosszú ideji megfigyelés után társítani tud szóképként írt neveket osztálytársakkal, tárgyak nevét a teremben levő tárgyakkal stb.)
- **Szóképanalízis gyakoroltatása** – szóképeket éppúgy szét lehet szedni és össze lehet rakni, mint a kirakós képeket, a szóképek betűkből tevődnek össze (Például: a szókép betűi helyett annyi karikát rajzol, ahány betűt lát a szóban, anélkül, hogy kiolvasná a szót, majd hangoztatja a kimondott szó hangjait)
- **A vizuális képek felidézésének gyakoroltatása** – a tanulók tudatába elraktározott már látott betűk képei, szóképek, szótagok képeinek felidézése játékos formában, anélkül, hogy összeolvasna, vagy ismerné a betűkhöz társuló hangot (Például: rendszeres játék lehet – akár tárgyat, akár képet vagy absztrakt jelet mutatunk be – az a feladat, hogy „fényképezze le a

- szemével”, majd becsukott szemmel „vetítse le a belső képernyőjére”, és nézze meg újra; a képzeleti kép részleteire irányuló kérdések rávezetik, hogy mennyiben volt hiányos és pontatlan a belső kép; újra megszemlélve a tárgyat kiegészítheti a hiányokat, vagy helyesbítheti a tévedéseit.)
- **A látási figyelem terjedelmének tartását fejlesztő gyakorlatok** – tudja befogni a látásával a szót, szótagot, betűhalmazt, mert olvasás elsajátítása során számos vizuális információt szükséges figyelni és megjegyezni (Például: szóképek nevének többszöri elisméltése után a szóképek betűkre darabolása, majd a betűk újból szóképpé összerakása és a szókép megnevezése; jelölje a betűsorban azt a betűt, ami az elsővel azonos)
 - **Az akaratlagos és szelektív figyelmi funkciók fejlesztését célzó játékok** – az akaratlagos figyelem tartása ebben a korban alakul; az aktivációs szint stabilítása és a motiváció teszik lehetővé a koncentrált, pontos, alapos megfigyelést – érdekes, játékos feladatokkal lehet fejleszteni (Például: két majdnem azonos képen apró változásokat megtalálni; jegyezze meg a hívóképek kezdőhangját)
 - **Játékos gyakorlatok a sorrendiség felismerésére, a sorozatok pontos felidézésére és visszaadására** – A sorozatok pontos felidézéséhez és visszaadásához a szeriális képességére van szükségünk. A szeriális képesség kulcsfontosságú az olvasási készség kialakulásának folyamatában. (Például: összekevert sorozatok rendezése; vizuális ritmus követése, utánpótlása, folytatása; események, mese elmondása képsor alapján; gyermekfolyóiratok oldalain minden azonos alakú betű azonos színnel színezése; képek nevének hangoztatása és nagyságrendbe állítása szavak hosszúsága szerint vagy valamilyen logikai sorrend szerint)
 - **A fonémajelölés játékos gyakorlása szimbólumokkal:**
 - *Fonémaszegmentáció (szavak hangokra bontása) – a szó minden egyes hangját elkülönítve kell kiejteni (Például: „Milyen hangok vannak a **fal** szóban?”; „Mely hangokat hallod a **sapka** szóban?”)*
 - *Fonémaszámlálás (hangszámlálás) – egy szó hangjainak azonosítása vagy számlálással hangok számának megadásával, vagy kopogással, lapocskák kirakásával, körök rajzolásával stb. (Például: „Hány hangot hallasz a **fal** szóban?”)*
 - *Adott hang szóhoz rendelése – egy kimondott szóban előre megnevezett hangot kell felismerni (Például: „Van **f** hang a **fal** szóban?) majd adott hívókép segítségével a hívókép hangját felfedezni rajzok nevében és jelölni ezt színezéssel, rajzzal stb.*
 - *Szó szóhoz rendelése – elmondott szó kezdőhangjának összehasonlítása másik szó kezdőhangjával (Például: A **fal** szó ugyanúgy kezdődik, mint a **fej** szó.) és annak jelölése rajzok, színek, mértani formák segítségével egységes jel segítségével*
 - *Hang elkülönítés, hang helyzetének megadása – egy hangot melynek szóbeli helyét megnevezik izoláltan kell kiejteni (Például: „Melyik hanggal kezdődik a **fal** szó?; Van **s** a **sapka** szó elején, a szó belsejében vagy a szó végén?), majd jelölni képek alatti körök színezésével a hang pontos helyét a kép nevében (Például: Rajzolj annyi kört a kép alá, ahány hangot hallasz a kép nevében! Színezd azt a kört, amelyik a **f** hang helyén van! stb.)*
 - *Fonémahelyettesítés - a hangok helyettesítése, cseréje, elhagyása, a hangsorrend megfordítása (Például: „Mondd azt, hogy **fal**! Most úgy, hogy a **f** hangot helyettesítsd **h** hanggal! Rajzold le amit megértettél!)*
 - **Gyakorlatok a magánhangzók és mássalhangzók felismerésére hívóképek alapján** – a hangképzet kialakítását fejlesztik játékos formában, szerepük csupán annyi, hogy spontán asszociációkat biztosítsanak a hang és kép között, nem a betűk tanítását szolgálják
 - *kezdetben a mássalhangzók leválasztása hangutánzó szavakat jelölő képek segítségével történik játékos formában (Például: a **z** hang társítása élményhez: a nektárt gyűjtő méhecskének zümmögésének megfigyelése; majd annak memorizálása, hogy a zümmögő méhecske képe a **z** hangot jelöli)*
 - *később, miután a szavak kezdőhangjának leválasztása, a hang elkülönítés jól működik, olyan szimbólumokat ábrázoló képek alapján nevezik meg a hangokat, melyek közel állnak a gyermekhez (Például az **a** hangot jelölő kép az **alma**; az **ó** hangot jelölő az **óriás**, a **b** hangot jelölő a **béka** stb.)*
 - **Szótagkopogási gyakorlatok** – („Kopogj annyiszor, ahányszor nyitod a szádat a **sapka** szó kimondásakor!”, „Hányszor kopogsz ennél a szónál: **sapka**?”)
 - **Szótagjelölési gyakorlatok szimbólumokkal:**
 - *Szótagszámlálás: – egy szó szótagjainak azonosítása vagy számlálással szótagok számának megadásával, vagy kopogással, lapocskák kirakásával, vonalak rajzolásával stb.*

- **Szótagelkülönítés** – (Például: képeken látható nyolc állat nevét hallgatják meg a gyermekek egyenként, majd ezeket szótagolva, minden szótagonál tapsolva visszamondják, később kötik szótagmennyiséget jelölő ábrákhoz, jelekhez - a szavak egy, két és három szótagból álljanak)
- **Szótaghelyettesítés** – (Például: **ka-kas** szóban a - **kas** szótagot helyettesítsd más szótaggal úgy, hogy értelmes szót nyerj! Rajzold le az így kapott szavakat!)
- **Szótagok összeillesztése** – (Például: ismert állatok képét vágják szét a tanulók és ehhez hasonlóan két részre tagolják az állatneveket: első részükhöz az első szótag, második részükhöz a második szótag tartozik; az így kapott szótagokat új szavakká kell összetenni, majd visszahelyezni az eredeti szavakba.)
- **Játékos rímfelismerési gyakorlatok** – *Rímpárok felismerése spontánul, hallás után* (Példa: képeken is ábrázolt négy szóról kell eldönteni, melyek illenek össze, melyik három rímmel, majd az összetartozó képeket el kell helyezni egy ház három ablakában, a nem rímelőt pedig a tetőre kell tenni: pipa-liba-szék-csiga)
- **Hangösszevonási gyakorlatok (hívóképek segítségével):**
 - *elkülönített (izoláltan) kiejtett hangokat kell összekapcsolni, és mint szót kimondani* (Például: „Melyik szó ez: f-a?”)
 - *a hangok kiejtését segíti a hívókép*
 - *a hívóképek kezdőhangjának összevonása csak kezdetben két kép (két hang) alapján, *majd három kép, három hang alapján*
- **Gyakorlatok annak tudatosítására, hogy:**
 - *a nyomtatott szöveg nyelvi jelentést hordoz – képregények megfigyelése; színes képes meséskönyvek lapozása; felolvasott mesék, versek, történetek eseményeinek társítása könyvek képeivel*
 - *a nyomtatott és beszélt szavak megfelelnek egymásnak – szavak bekarikázása folyóiratok szövegeiben, azonos betűk kiszínezése azonos színekkel anélkül, hogy ismernék a betűk jelentését, olvasnák a szavakat*
 - *a szöveg balról jobbra és felülről lefelé halad az oldalon – soronkét, balról jobbra haladva szavak bekarikázása folyóiratok szövegeiben, azonos betűk kiszínezése azonos színekkel anélkül, hogy ismernék a betűk jelentését, olvasnák a szavakat*

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (felkészülés az írás megtanulására)

- **Vizuális analízist, szintézist segítő játékos gyakorlatok** - *vonalábrák, betűelemek, betűformák elemzése, részek jelölése, részekből egész vonalábrák, betűformák összeállítása*
- **Alak-háttér kiemelési gyakorlatok** – *vonalábra, betűelem, betűforma felismerése különböző helyzetekben, hasonló ábrák halmazából, betűmezőből, a látás fókuszálására irányuló gyakorlatok, nagy képen kis részlet megtalálása*
- **Alakállandóság érzékelését fejlesztő gyakorlatok** – *annak tudatosítása, hogy az ábrák, betűelemek, betűformák állandó tulajdonságokkal rendelkeznek, megőrzik eredeti alakjukat a felismerés folyamatában; a forma állandó, változatlan, független a mérettől, színtől, elhelyezéstől, látásszögtől* (Például: Színezd ki a kicsi, közepes és nagy köröket!”, „Színezd ki az ugyanolyan kiskutyákat!”), *elbújtatott forma keresése, egymást részben takaró tárgyak, formák színezése, teljes és nem teljes formák közti különbségek megnevezése, tárgyak alapformák szerinti osztályozása*
- **Játékos formafelismerési és formaegyeztetési gyakorlatok** – *vonalaábrák, betűelemek, betűformák felismerése állandó tulajdonságaik alapján, azonos formák felismerése* (Például: Színezd ki azokat vonalakat/virágformákat..., amelyek pontosan olyanok, mint az első!”)
- **A térbeli helyzet érzékelését fejlesztő játékok** – *rajzok, vonalábrák, betűelemek elhelyezése a grafikai térben (keretekben, sorokban, fenn, lenn közepén stb.)*
- **A térbeli viszonyok érzékelését fejlesztő játékos gyakorlatok** – *rajzok, vonalábrák, betűelemek egymáshoz viszonyított elrendezése* (Például: „Rajzolj virágot a fa mellé, házat a patak és a fa közé, napocskát a felhő fölé!” stb.)
- **Arányok észlelését célzó gyakorlatok** - *a rajzok, vonalábrák, betűk elemei közötti pontos méretészlelés, a méretbeli különbségek differenciálása* (Például: ”Írd át színessel a betűformának azt a részét, amely a legnagyobb/legkisebb!” , „Rajzold le pontosan a fenti ábrát!”)

- **Képkalkotások gyakorlása az arányok és méretek érzékelésével** – (Például: „Rajzolj valami érdekeset a kicsi, és nagy négyzetekből és körökből!”), *Gestalt-látás (egységben látás): formák, betűk, szavak, számok, képek kiegészítése egésszé*
- **Szem-kéz koordináció fejlesztésére szolgáló gyakorlatok** – (Például: „Vezesd el az egeret a sajtóhoz! Rajzold meg az útját a labirintuson át! Közben ne emeld fel a ceruzát, és ne térd le az útról!”)
- **Nagymozgások végzése térben** - mondókára végzett bemelegítő, ráhangoló gyakorlatok, nagymozgással végzett szövegmondás a cselekvést jelentő szavak mutogatásával, szabadmozgásos játékok: csúszás, kúszás, mászás, futás, ugrálás, lépcsőn járás stb., mozgásutánzó játékok álló helyzetben, mozgó helyzetben (Például: állatok mozgásának utánzása, szoborjáték), mozgássorok kitalálása, ütemezése
- **Irányváltások, tempóváltások a mozgásban**
- **Kismozgások végzése síkban** – önkiszolgálás /szabadon végezhető mozgások (Például: szappan forgatása, masni kötése), kéztorna, ujj-játékok, zongorázás, gépelés, ujjbábozás, fűzés, játék pálcikákkal, magokkal: forma, sor kirakása, folytatása, változtatása, puzzle stb.
- **Színezés, rajzolás** – különböző/változó nyomatékkal, ujjal, szivaccsal, ecsettel
- **Ráírás, nyomkövetés, formautánzások** – vonalábrákra való írás színessel, pontok összekötése
- **Vonalábrák, betűelemek másolása** – a részek helyes másolása, a méret és az arányok betartása
- **Mintakövetés** – minták megfigyelése, sorok folytatása, díszítősorok írása a minták szabályos váltakozásával, képek átmásolása
- **Az íráshoz szükséges egészséges és praktikus testtartás felvételének gyakorlása és szokássá alakítása**
- **Az íróeszközök helyes használatának gyakorlása**
- **Az ujjak mozgékonyságának fejlesztését célzó gyakorlatok** – ujjbemelegítő gyakorlatok mondókák, versikék mondogatásával (Például: könyököt behajlítva, laza kéztartással, mondóka közben a csuklóval és az ujjakkal körkörös mozgást végeztetünk: „Ujjaimat tornáztatom, a csuklómat elforgatom. Hüvelykujjam tornáztatom, mutató ujjam tornáztatom, stb.), *ujjak mozgatása a padon*
- **A testséma fejlesztését szolgáló játékos gyakorlatok** – mondóka közben az arc/test részeinek mutogatása, majd közös beszélgetés a gyermekekkel (Például: „Miről szól a mondóka?»: *Sűrű erdő – haj; Kopasz mező – homlok; Pillogtató – szemek; Szuszogtató – orr; Tátogató – száj*). A mondóka begyakorlása, többszöri ismétlése, tükör előtt. A magyarázat képről történik, a gyermek a feladatot magán, tükör előtt végzi.
- **A térbeli orientáció fejlesztését segítő játékok** – tájékozódás síkban, térben: mozgásos játékok, utasítások végrehajtása (Például: „Hajolj le!”, „Lépj hármat előre, kettőt hátra!”, „Állj az asztal mellé/elé/mögé!” stb.) *viszonyfogalmak játékos gyakorlása* (Például: „Tedd a kockát a szék alá stb.), *test mozgatása megadott irányba*
- **Gyakorlatok a vizuális szeriális emlékezet és a sorrendiség felismerésének fejlesztésére** – képsorozat folytatása (Például: alma, gomba, körte, ... alma,..), képsorozat kirakása emlékezetből (Például: először kevesebb darabszámú, eltérő formájú és színű képekkel, később hasonló alakú, színű vagy több képpel), *gyöngyfűzés adott sorrend alapján stb.*
- **Oldaliság gyakorlása az írófelületen** – egyik majd másik (jobb, bal) oldal tudatos megnevezése az írófelületen, az oldalak változtatása, oldaliság gyakorlása változó helyzetekben (körben állva, sorban állva), *változó grafikai térben*
- **Az írás irányának megfigyeltetése, iránykövetés gyakoroltatása** – vízszintes irányban: a balról jobbra irányuló írásmozgás gyakorlása, majd függőleges irányban: fentről lefele irányuló írásmozgás gyakorlása
- **Gyurmázás, képalakítás** - gömbölyítés, nyújtás, lapítás, formázás, tépés, csipegetés, ollóhasználat, ragasztás, összerakó, építő- játékok, makett készítése dobozokból
- **A lendületes, ritmikus, balról jobbra irányuló kézmozgás gyakoroltatása** – a ritmus érzékelése, összehangolt mozgások végzése a mondókák versek ritmusára
- **Betűelem vázolása átírással nagy alakban, változó méretű vonalrendszerben (min. 2-3 cm)** – grafikus formák másolása szabadon, vonalközbe, négyzethálóba, ábrák nagyítása, kicsinyítése
- **Lendületes, ritmikus, balról jobbra irányuló kézmozgás gyakorlatok** – az írásmozgás balról jobbra való irányultságának gyakorlása, a kéz lendületes mozgásának gyakorlása az írástevékenységek során

- **Esztétikus összkép kialakításának gyakorlása** – igényesség kialakítása az írástevékenységek során
- **A verseket megjelenítő rajzos feladatok elvégzése** – a versek mondanivalójának megfelelő rajzok készítése, a vershangulat érzékeltetése megfelelő színekkel

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ I. OSZTÁLY

Az anyanyelvi nevelés alapelvei:

- Játékosság
- Élményközpontúság
- Beszédkésztetés
- Komplexitás
- Folyamatosság
- Szemléletesség
- Egyszerűtől való elindulás
- Gyakorlatiasság
- Integráció (műveltségi területek közötti és műveltségi területen belüli)

I. Kommunikációfejlesztés

A beszédfejlesztés **feladatkörei**:

1. Kiejtéstaniítás – a beszéd akusztikai összetevőinek fejlesztése
2. Beszédfejlesztés a lexémák és mondat szintjén:
 - a szókincs gyarapítása és a meglévő szókincs aktivizálása kommunikációs helyzetekben
 - sztenderdek megfelelő mondatok alkotása
 - kommunikációs szabályokhoz (mit, hol, mikor, kinek, miért, hogyan mondjunk) igazodó beszéd megalapozása
3. Beszédfejlesztés a szöveg szintjén:
 - reprodukív beszéd (utánmondás),
 - produktív/ alkotó beszéd (pl szerepjátékokkal)

II. Betűtanítás és az olvasási készség fejlesztése

Az olvasástaniítás folyamán általánosan három szakasz különíthető el

- előkészítő szakasz (a fonémahallás fejlesztése)
- a jelrendszer megtanulása (hangfelismerés és betűtanulás)
- olvasási készség és képességfejlesztés: szövegelemzés, szövegértés, hangos olvasás

1. A hang-betű tanításának lépései

a.) *Beszélgetés*

b.) *Hangfelismerési gyakorlatok:*

- analízis: mondat – szó – hang
- hangoztatás: a tanító, majd a diák
- hangfelismerési gyakorlatok (szó elején, szó végén, szó belsejében)
- hangösszevonás
- a hang és a fonéma önálló artikulációja

c.) *Betűtanítási gyakorlatok:*

- hang – betű megfeleltetés
- a nyomtatott betűalak szemléltetése és a hozzá fűzött magyarázat
- az új betű felismerése (analízis)
- a betű felismerése, hangoztatása
- betűkapcsolás, hangos olvasás

Az olvasás lehet hangos és néma, de első osztályban a hangos olvasásra kell nagy hangsúlyt fektetni, összekötve helyesejtési gyakorlattal. A hangos olvasás lehet egyéni, páros vagy kórusban történő.

Csak megértett szöveget szabad gyakoroltatni! Olvasás előtt tisztázni kell a szavak, mondatok, szöveg tartalmát, értelmét.

2. A betűk írásának elsajátítása és az íráskészség kialakítása

Az írástanulás párhuzamos az olvasástanulással.

Az írástanulás lépései:

- az írott betű levezetése a nyomtatott betűből
- az írott betű alakjának az elemzése
- az írott betű alakításának bemutatása és az írásmozgás megfigyeltetése
- a tanulók a levegőbe írják az írott betűt, előbb nagyban, majd fokozatosan mind kisebb méretűre
- a tanulók lapra rajzolják a betűket
- átírják a vonalrendszerbe
- kapcsolják más betűkkel
- szavak, mondatok másolása a vonalrendszerbe
- írás tollbamondás után
- önálló írás
- írás emlékezetből

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ II. OSZTÁLY

1. Kommunikációfejlesztés

A kommunikáció alapegysége a szöveg. Második osztálytól a kommunikációs nevelés a szóbeli és az írásbeli szövegalkotás tanítás-tanulásában merül ki.

A szóbeli szövegalkotás

Az iskolába kerülő gyerekek tudnak grammatikailag helyes mondatokat és szöveget is alkotni. A társadalmi érvényű beszédben azonban még járatlanok, nem tudják megfelelően érvényesíteni a beszéd kommunikációs szabályait.

A **spontán beszédbé** a beavatkozás (társalgás, mindennapi társas érintkezés) szerepjátékokkal (más néven mimetikus vagy dramatikus játékokkal) történik.

A **kontextusos beszéd** fejlesztése érdekében a szövegalkotás két formáját alkalmazzuk:

- a) - a **reproduktív** beszédet (utánmondás);
- b) - a **produktív** vagy alkotó beszédet.

a.) **A reproduktív beszéd** a másoktól hallott vagy olvasott szöveg elismétlését jelenti.

Két feladatot oldhatunk meg vele:

- a szöveg nyelvi formáját mintaként gyakoroltatjuk,
- a beszéd kommunikációs szerepeit gyakoroltatjuk reprodukálással.

Az utánmondás lehet:

- **szó szerinti ismétlés**
- **lényege szerinti ismétlés**

A szó szerinti ismétléshez tartozik:

- vers- és prózamonddás
- a mindennapi beszédsémák utánmondása. (Pl. segítségkérés, annak megköszönése, bocsánatkérés, jókívánság stb.)

A **szó szerinti ismétlésre** főleg azoknak a gyermekeknek van szükségük, akik csak a korlátozott kódot használják, illetve nem tudnak kódot váltani.

A **lényege szerinti utánmondás** a szövegtartalom szempontjából félreproduktív beszédnek tekinthető, mivel a nyelvi megoldásokban is mindig vannak önálló, alkotó mozzanatok.

Fontos, hogy a tanító megfelelő motivációval állandóan fokozza a gyerekek beszédkedvét, és ne állítsa őket megoldhatatlan vagy csak kudarccal járó feladatok elé, mert így beszédgátlás alakulhat ki.

A reprodukálás főbb eljárásai a **nyelvi minták gyakorlására**:

- **Mese vagy meserészlet elmondása** a mesélő stílus gyakorlásaként. I–II. osztályban szívesen használnak a gyerekek ehhez a feladathoz bábokat. Tehát megoldhatjuk a mesemondást úgy is, hogy bábokkal játszhatjuk el a tanulókkal. Így ugyanis a metanyelvi funkció egyik sajátos nyelvi mintáját kell követniük.
- A **társaik beszámolóját, tartalommondását, képek alapján összeállított történeteit, szerepjátékait** is megisméltetjük.

- Kedvvel és szívesen vállalkoznak a tanulók a **rádió- vagy a tévébemondó szerepére**. Így a megfigyelt nyelvi mintákat alkalmaztatjuk egy műsor tartalmának ismertetésében, a műsor konferálásában.
- Leggyakrabban az **olvasott (kidolgozott kódú) szövegek alapján reprodukáltatunk**.

Az írásbeli szövegalkotás

A magyar szakirodalomban az írást kétféle jelentésben használják: az egyikben az írás mint technika – jelrendszer elsajátítása és grafomotoros funkció –, a másikban mint tevékenység, a szövegalkotás eszközeként jelenik meg. Az írásbeli kifejezőképesség megalapozásához hozzájárul az anyanyelvi nevelés valamennyi ágazata, melyek segítségével a tanulók megtapasztalják, hogy az írás gondolataink rögzítésére is szolgál.

Az írás, mint a szövegalkotás eszköze olyan írásbeli tevékenység, amelyben a tanuló egy általa választott vagy neki kijelölt témáról valamilyen műfajú szöveget hoz létre.

Az alsó tagozatos anyanyelvi nevelésnek a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználat fejlesztése egyaránt feladata, a mondanivaló világos, érthető megfogalmazása pedig egyik célja. Míg a szóban beszélőt segítik nem nyelvi eszközök is (gesztus, tekintet...), addig az író teljesen magára van utalva.

Az írott beszéddel szemben mások a követelmények is. Logikusan összefüggőnek, átgondoltnak és tudatosnak kell lennie. Lényegesen nehezebb tevékenység, mint az élő beszéd.

A nehézség okai:

- nagyobb elvonatkoztatást kíván a gyerekektől, mert nincs meg a második személlyel való közvetlen kapcsolat.
- *maguknak kell a szituációt megteremteniük és gondolatban elrendezniük.*
- *a gyerekeknek át kell térniük a csak saját maguk által érthető belső beszédről, a mások számára is érthető írott beszédre.*
- *az élő és az írott beszéd azonban szoros összefüggésben áll egymással, hiszen az élő beszéd milyensége határozza meg később az írott beszédet.*

A írásbeli szövegalkotás kapcsolata a többi anyanyelvi részterülettel:

1.) Olvasás, szövegértés:

- Az olvasmányok ismeretanyaga, az olvasmányok anyaga tárgyi ismeretet és témát nyújt az írásbeli szövegalkotáshoz.
- Lehetőséget biztosít a szövegelemzés gyakorlatára.
- Mintát ad a gondolatok kifejezésére, a mondanivaló megszerkesztésére.
- Alkalmat ad az események időrendi sorrendjének megfigyeltetésére
- Az **írásbeli szövegalkotás** a szövegszerkesztés szintje, visszahat az olvasásórákon végzett szövegelemzés szintjére.

2.) Nyelvhelyesség:

- A mondatbeli szórend felismerése
- A mondatban előforduló szavak elkülönítése
- A tőszavak és toldalékos szavak megkülönböztetése
- A beszédben előforduló nem szótendnek megfelelő hibák javítása

3.) Írás, helyesírás:

- Az írás eszköz szintű használata teszi lehetővé a fogalmazások megírását, a gondolatok lejegyzését.

Az írásbeli szövegalkotás tanításának **feladatai:**

- Ismereteket kell nyújtania (mondatalkotási, mondatszerkesztési ismereteket).
- Rövid szövegalkotás, szövegszerkesztés gyakorlása.
- Egész vagy részfogalmazások elemzése, javítása, tartalmi, szerkesztési szempontból.
- Mivel a fogalmazás alkotó tevékenység, ezért a feladatokat úgy kell megvalósítani, hogy ne hátráltassa, hanem segítse a tanulót.